

‘EFKÂR TEPESİ’NDEN’ GÜNÜMÜZE TÜRKİYE’NİN KÖY SORUNLARI

Ertuğrul GÜREŞCİ¹

Özet

Bu çalışmada, yazar Fakir Baykurt’un ‘Efkâr Tepesi’ adlı eserinde dile getirmiş olduğu, Türkiye’deki köy sorunları ile günümüz Türkiye’indeki benzer sorunların karşılaştırılması olarak ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışma, bir yazarın toplumsal sorunlara bakış açısını vurgulaması ve özellikle köy sorunları ile ilgili olarak Fakir Baykurt’un düşüncelerini yansıtması bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fakir Baykurt, Efkâr Tepesi, köy, köylü

THE VILLAGE PROBLEMS OF TURKEY TO PRESENT DAY FROM ‘EFKÂR TEPESİ’

Abstract

In this study is aimed to express as comparative of the village problems in Turkey with the similar problems in the present day Turkey. The study is important in terms of to appropriate the opinions of Fakir Baykurt as relation with especially the village problems and to highlight to view point about the communal problems of an author.

Keywords: Fakir Baykurt, Efkâr Tepesi, village, villager

1. Giriş

Türkiye’de köy ve köylü sorunları ile ilgilenmek, birçok kişi tarafından sadece siyasilerin ve kamu görevlilerinin işi ve sorumluluğuymuş gibi algılanmaktadır. Bu algının, yasal mevzuat ve kamu hizmetleri düşüncesi açısından doğru olduğu söylenilebilir. Ancak köy ve köylü sorunları ile ilgilenmek sadece devlete veya siyasi kurumlara düşen bir görev değildir. Sivil Toplum Kuruluşları (STK), basın mensupları, sanatçılar, köylü ve kentli vatandaşlar ve tatbiki yazarçizer erbabı da bu sorunlarla ilgilenmekte ve çeşitli platformlarda bunları dile getirmektedirler.

Köy ve köylü sorunları, elbette her kesimi ilgilendirebilir hatta bu ilgi sorunların çözümüne katkı bile sağlayabilir. Sorunların ekonomik ve sosyal boyutu hatta hukuki boyutu da olabilir ki bunların çözümünde mutlaka kamu gücü gereklidir. Bu güç anayasal çerçevede devletin görev ve sorumlulukları başlığı altında toplanabilir. O zaman köy ve köylü sorunlarının çözümünde devlet kurumlarının dışındaki diğer kesimlerin özellikle yazarların

¹Yrd.Doç.Dr., Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ispir_ert@hotmail.com

düşünenlerinin katkısı pratikte yani uygulamada olmayabilir ancak teoride bu pek ala mümkün olabilir. Yazarların veya sanatçıların köylü sorunlarının tespiti, dile getirilmesi ve devlet kurumlarını bu yönde sevk etmesi veya yönlendirmesi oldukça olasıdır.

Türkiye'nin veya toplumun herhangi bir sorunuyla ilgilenmek birçok sanat dalının ilgisini çekmektedir. Şarkıda, şiirde, resimde, sinemada, tiyatrodaki, romanda, hikâyede ve edebi diğer metinlerde bu sorunlar ifade edilmektedir. Bu ifadelerde bazen güldüren, bazen ağlatan ve bazen de düşündürten ama genelde eleştirel bir tarz kullanılmaktadır. Buda sanatçının doğasında olan bir yaklaşım olsa gerek. Bir yazarın dünyası bazen gördüklerini bazen duyduklarını ve bazen de hissettikleri yazılarına aktarması ile oluşabilmektedir.

Türkiye'de köy ve köylülerin sorunlarıyla edebiyatçıların ilgilenmesi cumhuriyetin ilk yıllarından beri süregelen bir olay olmuştur. Özellikle altyapısı tek parti döneminde atılan ve 1950'lerden sonra gelişen 'Köy Edebiyatı' kavramı bunu bir nebze olsun ortaya koymaktadır (Karaömerlioğlu, 2013).

Türkiye'de köy ve köylü sorunlarının çeşitli ekonomik ve sosyal nedenleri bulunmaktadır (Güreşçi, 2006; Tezcan, 2013). Bu sorunları iktisatçılar, sosyologlar, psikologlar, tarım ekonomistleri, coğrafyacılar ve diğer toplum bilimcileri farklı şekillerde aktarabilmektedir.

Ancak bir edebiyatçının gözüyle bu sorunların ifade edilmesi bambaşka bir şeydir. Çünkü bu sorunların ifadesinde artık duygular, kızgınlıklar, sevinçler de olaylara karışmıştır. Böylece her duygu sahibi insan bu sorunlarının artık bir parçası dolayısıyla da çözümünde bir parçası olmaktadır.

2. ²Yazarın Kısaca Yaşam Öyküsü

Yazar Fakir Baykurt, 1929 yılında Burdur'un Yeşilova İlçesine bağlı Akçaköy'de dünyaya gelmiştir. Asıl adı Tahir'dir. İlkokulu kendi köyü ve Balıkesir'de tamamlamıştır. Ardından Isparta Gönen Köy Enstitüsü'nü 1947 yılında bitirmiştir. Uzun yıllar Anadolu'nun çeşitli

² Bu bilgiler, http://tr.wikipedia.org/wiki/Fakir_Baykurt internet sitesinden özetlenerek alınmıştır.

köylerinde öğretmenlik yapan yazar, bunun yanı sıra ilköğretim müfettişliği ve sendikacılıkta yapmıştır. Fakir Baykurt, 1998 yılında Almanya’da vefat etmiştir.

Yazarın çeşitli konularda farklı edebi eserleri bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

1. Romanları: Yılanların Öcü (1954); Tırpan (1970); Kurbağalar (1980).
2. Öyküleri: Çilli (1955); Can Parası (1973); Dikenli Tel (1988).
3. Toplum ve Eğitim Yazıları: Efkâr Tepesi (1960); Kerem İle Aslı (1974).
4. Çocuk Kitapları: Dünya Güzeli (1985); Saka Kuşları (1985).
5. Şiir: Bir Uzun Yol; Dostluğa Akan Şiirler.

Aldığı bazı Ödüller: 1958 Yunus Nadi Roman Ödülü (Yılanların Öcü); 1997 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü (Yarım Ekmek); 1999 Pir Sultan Abdal Derneği Ödülü. Yazarın bunların yanı sıra çeşitli gazete ve mecmualarda Türkiye’nin eğitim, köy, kalkınma, geri kalmışlık, sendikacılık vs. konularda yayımlanmış yazıları da bulunmaktadır.

3. ‘³Efkâr Tepesi’ Hakkında Kısa Bilgiler

‘Efkâr Tepesi’ yazarın dördüncü kitabı olup, buradaki yazıların bir kısmı daha önceden Cumhuriyet gazetesinde yayımlanmıştır. Fakir Baykurt Şavşat’ta bulunduğu sırada, oradaki olayları çıkış noktası yaparak yazdığı yazılarda, memleketin adeta resmini çekmiştir.

Eser, 1960’da kitap haline getirilerek basılmıştır. Efkâr Tepesi, Yeşil Kurbağalar, Bir Eski Kaval, Kör Bıçak, Konyalı Kız gibi 25 adet başlıkta yazılar (anılar) bulunmaktadır. Eserde geçen olaylar gerçek hayattan alınmış ve anı şeklinde anlatılmıştır.

4. Fakir Baykurt’un Gözüyle Türkiye’de Köy Sorunları ve Günümüz Köy Sorunları İle Karşılaştırılması

Türkiye’de köy ve köylü sorunları ile ilgilenmek bazen bu kesime uzak olan kişilerinde ilgisini çekmektedir. Bu uzaklık gerek fiziksel gerekse düşünsel bir uzaklık olarak ta ifade

³ Bu bilgiler, yazarın ‘Efkâr Tepesi’ adlı eserinin 1969 yılı baskısının ön sayfasından derlenmiştir.

edilebilir. Ancak Efkâr Tepesi, Fakir Baykurt'u köy ve köylü sorunları açısından ön plana çıkartan temel gerçekler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Kendisi bir köylü çocuğu olup köyde doğup büyümüştür. Buda köy ve köylü sorunlarını yaşayarak öğrendiğini göstermektedir.
2. Köylerde uzun yıllar öğretmenlik yapmıştır. Köylerin sorunlarını iyice hissetmiş, duygu ve düşüncelerini ifade etmeye ve paylaşmaya başlamasına neden olmuştur. Özellikle köylerin eğitim ile ilgili sorunlarını ön plana çıkartmıştır.
3. Yazardır, ülkenin sorunlarının bir parçası olan köy sorunlarına kendi duygularını da katarak dile getirmiş ve paylaşmıştır.

Yazar, birçok eserinde toplumsal konulara değinmiş ve özellikle Efkâr Tepesi'nde öğretmen olarak görev yaptığı Artvin İlinin Şavşat İlçesinin Efkâr Tepesi diye adlandırılan yüksek bir yerinden dile getirdiği köy ve köylü sorunları ön plana çıkartmıştır.

Fakir Baykurt 'Efkâr Tepesi' adlı eserinde Türkiye'deki köy ve köylü sorunlarına 1958-1959 Türkiye'sinden bakmaktadır. Bu yıllarda Türkiye'de köylü nüfusu toplam nüfusun yaklaşık %68'ini oluşturmaktaydı. Köylerde yoğun olan bu nüfus beraberinde tarıma bağlı olan ekonomik ve sosyal sorunları da getirmektedir. Köylülerin sorunları gerek dünyada gerekse Türkiye'de sürekli olarak yoksullukla birlikte anılmakta ve sorun yoksulluk ile mücadele şeklinde sürdürülmektedir (Güreşçi, 2006; Gürses, 2007; Schneider and Gugerty, 2011).

Yazarın söz konusu eserinde Türkiye'deki köy sorunlarına bakış açısı aşağıdaki başlıklarda ifade edilebilir:

1. Eleştirel bir bakış açısı,
2. Politik bir bakış açısı,
3. Çözüm arayışı arayan bir bakış açısı,
4. Edebi bir dille ifade etme,

Yazarın Efkâr Tepesi'nde ifade ettiği Türkiye'deki köy ve köylü sorunları kendi diliyle özetle aşağıdaki başlıklarda toplamıştır.

1. Altyapı sorunları:

- Yollarının olmayışı veya çok kötü oluşu,
- İçme sularının olmayışı veya çok kötü olması,
- Kanalizasyon ve diğer altyapı sorunlarının oldukça fazla oluşu,
- Ev ve hayvan barınaklarının yetersiz oluşu,
- Elektrik olmayışı,
- İletişim olanaklarının olmayışı veya yetersiz oluşu

2. Sosyal altyapı sorunları:

- Yeniliklere temkinli olma,
- Tutucu aile yapısı,
- Ataerkil aile yapısı,

3. Ekonomik Sorunlar

- Fakir ve yoksul oluşları,
- Gurbetçiliğin yaygın oluşu,
- Ekonomik beklenti düzeylerinin yetersiz oluşu,

4. Tarımsal Sorunları

- Kısmen de olsa feodal yapının oluşu,
- Tarımsal arazilerin verimsiz oluşu,
- Tarımsal mekanizasyonun olmayışı,
- Tarım işletmelerin yoksul fakir ve küçük aile işletmelerinden oluşu,
- Tarımda sermaye kullanımının yok denecek kadar az oluşu,

5. Eğitim Sorunları

- Okur-yazar oranı düşük,
- Okul sayısı az,
- Mevcut okullar bakımsız ve araç gereç yönünden yetersiz,
- Aileler çocuk okutma konusunda isteksiz,
- Çocuklarını ileride okutabilecekleri imkânlardan çoğunlukla yoksun olmaları,

Kısaca Fakir Baykurt'un Efkâr Tepesi'nde Türkiye'de köy ve köylülerin en temel sorunları,

Yoksulluk, eğitimsiz, ihmal edilmişlik ana başlıklarda toplanabilir. Bu bilgiler ışığında yazarın 'Efkâr Tepesi' adlı eserinde ifade ettiği köy sorunları ile günümüz Türkiye'sindeki köy sorunları karşılaştırıldığında;

Aradan yaklaşık 55 yıl geçmiş ve bu süreç içinde bilim, teknoloji ve anlayışların değiştiği bir gerçektir. Bu durum Türkiye'deki köy ve köylülerinde yapısını, sorunlarını ve beklentilerini de değiştirmiştir. En büyük değişim Türkiye'de köylü nüfusun toplam nüfus içindeki payı %20'lerin altına düşmüş ve ülke nüfusu giderek kentlerde toplanmaya başlanmıştır. Köyden kente olan göçler köyleri ve köylüleri de değiştirmiştir. Evet, köylerde yol-su-elektrik-altyapı hizmetleri büyük ölçüde sağlanmış ancak bu hizmetleri verebilecek nüfusu giderek azalmıştır. Yazar belki günümüzde yaşasaydı ve Efkâr Tepesi'ni tekrar yazmaya kalksaydı köylerdeki göç, terk edilmişlik ve geride bıraktıkları anıları yazmış olacaktır. Aradan geçen zaman zarfında köprünün altından çok sular geçmiştir.

5. Sonuç

Çalışmanın sonuç bölümünde yazarın 'Efkâr Tepesi' adlı eserinin 1969 yılı baskısının arka kapak sayfasında ifade edilen gerçeğin aktarılması yerinde olacaktır. Şöyle ki ' Türkiye'nin uzak köşelerinden birinde ta Şavşat'ta, bir tepe vardır. Adı: 'Efkâr Tepesi'dir. Bu tepeden bakınca, sanki bütün Türkiye resim gibi insanın önüne serilir. Bu resimde her şeyi bir bir okumak mümkündür. Baktıkça adamı bir efkâr basar. İnsan ne diyeceğini, ne söyleyeceğini şaşırır. Bir yanda, göz alabildiğine güzel bir tabiat: yeşil, yeşil, yeşil ama ne yeşil!. Fakat öbür yanda, olabileceği kadar sefillik, gerilik... Korkunç bir tanzimsizlik! Akıl almaz bir zıtlıktır bu... Fakir Baykurt, Şavşat'ta bulunduğu sırada, orada gördüklerini çıkış noktası yaparak, yurdun genel durumuna bakmıştır, bu kitabı yazmıştır. Orada, yapıldıktan üç gün sonra yıkılan köprüler... Orada başları poçu bağlı gelin mezarları... Orada bir hiç yüzünden biri birine giren emmioğulları... Susuz, arkasız köy öğretmenleri... Karların kışların ortası sepetlenen kaymakamlar... Orada her daim bulanık akan seller... Orada kapalı yollar; doktorsuz ebesiz, ilaçsız doğumlar; doğuramayıp ölen analar... Orada akıp giden zamanlar... Yurdun halini birde Efkâr Tepesi'nden bakmanın, ayrı anlamı vardır'

Türkiye'nin köy ve köylü sorunlarına bakıldığında aradan geçen yıllarda bir değişimin ve gelişmenin yaşandığı bir gerçektir. Ancak bir yazarın bu sorunlara bakışı günümüzde dahi yine azda olsa eleştirel bir bakış olacaktır.

Kaynakça

1. Baykurt, F. (1960). Efkar Tepesi, Remzi Kitabevi, Yeni Türk yazarları Serisi: 14, 171s, İstanbul.
2. Güreşci, E. (2006). Türkiye'de Köy Sorunları İçin Çözüm Arayışları. Türktarım Dergisi, Sayı: 171, 25-33.
3. Gürses, D. (2007). Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(1), s59-74.
4. Karaömerlioğlu, M. A. (2013). Erken Dönem Türk Edebiyatında Köylüler. <http://www.ata.boun.edu.tr/faculty/Faculty/Asim%20Karaomerlioglu/dogubatisend.pdf> (Erişim tarihi: 13.06.2013).
5. Schneider, K. and Gugerty, M.K. (2011). Agricultural Productivity and Poverty Reduction: Linkages and Pathways. The Evans School Review, 1(1), 56-74.
6. Tezcan, M. (2013). Memleketimizde Köy Yaşantısının Bazı Toplumsal Sorunları ve Çözüm Yolları. (<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/483/5682.pdf>, Erişim tarihi: 10.06.2013).
7. http://tr.wikipedia.org/wiki/Fakir_Baykurt (Erişim tarihi: 09.06.2013).